

FARZANDLARNI TARBIYALASHNING GLOBAL FARQLARI

Alimova Qunduz Oybek qizi¹, Tursunqulova Muxlisa²

¹Jizzax davlat pedagogika instituti o'qituvchisi, ²Jizzax davlat pedagogika instituti talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.5716581>

MAQOLA TARIXI

Qabul qilindi: 05-noyabr 2021
Ma'qullandi: 10- noyabr 2021
Chop etildi: 15- noyabr 2021

KALIT SO'ZLAR

Farzand tarbiyasi,
institutSIONAL, homiylik,
tashqi muhit vositalari,
ijtimoiy rivojlanish, og'zaki
maslahat.

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada farzandni tarbiya qilishning global farqlari hamda yurtimizda farzandni tarbiya qilishning mazmun mohiyati o'rin olgan. Farzandni go'zal xulqli qilib tarbiyalashning ahamiyati keltirib o'tilgan.

Farzand tarbiyasi atamasi bolani tug'ilishdan boshlab voyaga yetgunga qadar tarbiyalash uchun qo'llaniladigan jarayonni anglatadi. Lekin diniy tomondan olib qarasaq farzand tug'ulmasdan oldin bolani tarbiyalash kerak degan fikrlar ham mavjud. Farzand tarbiyasi ko'p jihatdan madaniy ta'sirlarga va ota-onalarning onaning ishlashi kerakmi yoki bola uchun to'g'ri tartib-intizomni dob axloqni o'rgatish kerakmi degan savol kelishi mumkin.

Bolani tarbiyalashning yagona "to'g'ri yo'li" yo'q. Dunyo bo'ylab ota-onalar turli xil yondashuvlardan foydalangan holda mustaqil va baxtli bolalarni muvaffaqiyatli tarbiyalaydilar. O'rganishlar ortidan o'tkazilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, ota-onalarning g'amxo'rliги va ishtiroki, har qanday ota-ona

strategiyasidan ko'ra, bolani muvaffaqiyatli tarbiyalashning kaliti hisoblanadi.

Ushbu muammolarni o'rganish sog'liqni saqlash va inson xizmatlari darajasi dasturlarining bir qismidir, ayniqsa oilalar duch keladigan muammolarga qaratilgan. Ushbu maqolada farzandlarni tarbiyalashning global farqlarini o'rganib chiqdik. Ular quydagilardan iborat:

Bolalar dunyoning qaysi qismida yashashiga qarab juda boshqacha tarzda tarbiyalanadi.

- Norvegiyada bolalik kuchli institutsionaldir, bolalar davlat tomonidan homiylik qilinadigan bolalar bog'chasiga bir yoshdan o'tishadi.

- Yaponiyada bolalar erta bolalikdan mustaqil bo'lishadi, olti yoshli bolalar maktabga borishadi va hatto Tokioda ham topshiriqlarni bajarishadi. Yaponiya jamiyatida odamlar boshqa kattalardan bolalarga g'amxo'rlik qilishlarini va himoya qilishlarini kutishadi.
- Skandinaviya mamlakatlarida ochiq havoda yashashga urg'u beriladi. Buni hatto qishda ham bolalarni tashqarida uxlash amaliyotida ko'rish mumkin.
- Xitoy va Vetnamdagi ko'plab bolalar bir necha oylik bo'lganidan boshlab, hushtak yordamida qozonga o'rgatiladi.
- Buyuk Britaniyada bolalar o'rta maktab va kollej o'rtasida bir yil bo'sh vaqt olishlari AQShdagiga qaraganda ancha keng tarqalgan. Bundan tashqari, Finlyandiyadagi bolalar odatda ta'lim testlarida yuqori o'rinlarni egallaydilar, lekin yetti yoshga to'lguncha maktabga borishmaydi
- Italiyalik bolalar ko'pincha kattalar bilan birga kechki ovqat vaqtida sharob ichishadi.

Bu shuni ko'rsatadiki, bola tarbiyasi haqida gap ketganda, ko'p narsa joy va madaniyatga bog'liq. Bizning vatanimizda esa jamiyatning har bir a'zosi kelajak avlodlarning u qaysi oiladan tug'ilgan bo'lishidan qat'iy nazar, odobli, axloqli, sog'lom farzandlar bo'lib yetishining qayg'usi va tashvishida bo'ladi. Bu ishni o'zining yelkasidagi ma'suliyati deb tushunadi va shunga yarasha harakat qiladi.

Agar ba'zi bir yosh bolalar ota-onaning e'tiborsizligi oqibatida qarovsiz qolgan bo'lsa, ko'cha kuyda turli bo'lmag'ur ishlar bilan mashg'ul bo'lgan bo'lsa, albatta, ularni qo'lidan tutib, taftish qilish va bundan

keyin bunga o'xshagan yomon ishlarga bormasligi chora-tadbirlarini ko'rish jamiyatning har bir a'zosini burchi hisoblanadi.

Har bir jamiyatda yoshlarning tarbiyasiga ta'sir ko'rsatuvchi boshqa ko'pgina omillar ham bor. Bu omilning avvalida radio, televizor, kitob, jurnal, gazeta va uyali aloqa vositalari turadi. Bu vositalarga e'tiborni qaratish muhim ahamiyatga ega. Chunki bu vositalar ham yoshlarning, ham kattalarning mafkurasiga, odatiga katta ta'sir ko'rsatadi. Bu esa hammaga ma'lum va aniq.

Kelajakda sog'lom bola yetishtirmoqchi bo'lgan jamiyat bolalarga ta'sir o'tkazuvchi ushbu sohalarga ham alohida e'tibor bermog'i, har bir sohadan kerakli mutaxassislarni ajratib chiqarib, ularni ushbu sohalarda bolalarga ko'zlangan tarbiyani berishlariga, xalqimizning odob axloqi, mafkurasini, dunyoqarashini jonlantirib, ularni bolalarimizga singdirishlariga imkoniyat yaratib bermog'i lozim bo'ladi.

Bundan tashqari hozirgi kunda ota-onalar o'z farzandlariga vaqt ajratmay qo'ydi. Ishdan kelgan ota-ona ham darrov o'zining ishlari bilan band bo'ladi. Ayniqsa yuqorida aytgan tashqi muhit vositalaridan bir bo'lgan oddiy bir telefon ham ko'p oilalarni ajrimlariga sabab bo'layapti va bolalariga o'sha telefonga sarflagan vaqtini ularga ham sarflamayapti natijada esa farzandlarning tarbiyasiga katta ta'sir qilayapti.

Shuning uchun ham tashqi muhit vositalari farzand tarbiyasiga katta ta'sir qiladi. Farzandlarimizga ko'proq e'tibor bersak va ular bilan vaqtni ko'proq

o'tkzask tarbiya borasida adashmagan bo'lamiz. Shayx Muhammad Sodik Muhammad Yusufning "Sog'lom bola" asarida ushbu fikrlardan tashqari tarbiya borasidagi ota-onaning burchi ma'suliyati va farzandga odob o'rgatishi hamda ta'lim berishi kerakligi haqida eng kerakli maslahat va tavsiyalar o'rin olgan

Amerikalik ota-onalar o'zlaridan ko'ra ko'proq shaxsiy erkinlikka va moddiy jihatdan muvaffaqiyatli bo'lishga ko'proq e'tibor qaratgan holda farzandlarini tarbiyalashga e'tibor berishadi. Boshqa tomondan, dunyoning aksariyat joylarida bolalarni itoatkorlik, xotirjamlik, xushmuomalalik va boshqalarga hurmat kabi kollektivistik g'oyalar bilan tarbiyalash odatiy holdir. Ushbu yondashuv o'z xatti-harakatlari uchun javobgarlikni his qilishni va bola, uning oilasi va jamiyati uchun uyatdan qochishni ta'kidlaydi.

Farzand tarbiyasi bo'yicha ushbu umumiy maslahatlar bolalarda mehnatsevarlik, halollik, rahm-shafqat, o'ziga ishonch, oilaga sodiqlik va ijtimoiylashuv ko'nikmalari kabi har bir ota-ona orzu qilgan fazilatlarga ega bo'lishga yordam beradi. Ota-onalar sifatida siz o'rgatgan, aytgan va qilayotgan narsangiz farzandingizga katta ta'sir ko'rsatadi. Og'zaki maslahat va

maslahatdan ko'ra izchillik muhimroqdir, chunki bolalar xatti-harakatlarga jiddiyroq munosabatda bo'lishadi.

Shaxslar hayotida ijtimoiy taraqqiyotning roli juda katta. Ijtimoiy ko'nikmalari dastlabki bosqichlarda oila ko'magida shakllangan bolalar muloqot qilish, do'stlik o'rnatish va saqlash, jamoada ishlash kabi masalalarda o'ziga ishonch va mahoratga ega bo'ladi.

Bolalarning ijtimoiy rivojlanish jarayoni oila muhitida ota-onalar bilan xavfsiz va mustahkam munosabatlardan boshlanadi. Agar ota-onaning do'stlari bo'lsa, ular bilan muntazam uchrashib, oilasi bilan yaxshi munosabatda bo'lsa, bolaning do'stlar doirasi keng bo'lishi va odamlar bilan yaxshi munosabatda bo'lish ehtimoli ko'proq. Uning oilasi va u ko'rgan odamlarning umumiy munosabati ham bolaning ijtimoiy rivojlanishiga ta'sir qiladi. Atrofida bir-biriga xushmuomalalik bilan murojaat qiladigan, yoqimli suhbat quradigan, kerak bo'lganda minnatdorchilik bildiradigan yoki kechirim so'raydigan odamlar bo'lsa, bolaning shunday inson bo'lishiga yordam berishi tabiiy.

Shunday qilib, ular maktabda oilada va tashqi muhit bilan qulay munosabatlar o'rnatishlari mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Shayx Muhammad Sodik Muhammad Yusufning "Sog'lom bola", "Hilol" nashr Toshkent 2019
2. Alimova, Q.(2021). FARZAND TARBIYALASHDA OTA-ONALARNING ASOSIY XATOLARI. Журнал Педагогика и психологии в современном образовании, 1 (1). извлечено от <https://journal.jspi.uz/index.php/ppmedu/article/view/594>
3. Alimova, Q. (2021). УПРАВЛЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫМИ ПРОЦЕССАМИ В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ. Джизакское инновационное образование, 1(1). извлечено от <https://education.jspi.uz/index.php/education/article/view/564>
4. TA'LIM TIZIMIDA INNOVATSIYA JARAYONLARINI BOSHQARISH. Jizzax innovatsion ta'limi, 1

5. Alimova, Q. (2021). ZAMONAVIY MENEJER FAOLIYATI. Журнал Педагогика и психологии в современном образовании, (1). извлечено от <https://hp.jspi.uz/index.php/ppmedu/article/view/920>
6. Alimova, Q. (2021). TA'LIMDA RAQAMLI IQTISODIYOT VA KORPORATIV BOSHQARUV. Журнал Педагогика и психологии в современном образовании, (1).
7. Alimova, Q. (2021). TA'LIM TIZIMIDAGI INNOVATSION JARAYONLARNI BOSHQARISH. Джизакское инновационное образование, 1(1).
8. Alimova, K. O. K., Toshboyeva, K. M. K., & Ungarov, B. T. U. (2021). TODAY'S STUDENT IS TOMORROW'S LEADER. Scientific progress, 2(2), 308-310.
9. YUSUF, M. S. M. ISSUES OF ETHICS AND ETHICS IN THE CHILDHOOD OF HAZRAT SHAIKH.
10. Ablyakimova, R. (2020). VIEW AND THEORIES ON FACTORS INFLUENCING MANAGEMENT DECISION-MAKING. Архив Научных Публикаций JSPI.
11. Botirov, B. F., Usmonov, J., & Ablyakimova, R. I. (2021). Organization Of Tourism Services In Uzbekistan Based On The Combination Of National Styles And Modern Innovations. INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND CURRENT RESEARCH CONFERENCES, 53-57.
12. Fayzullaevich, B. B., & Juraboevich, U. A. (2020). MELON IN UZBEKISTAN-ECONOMIC EFFECTIVENESS OF INTRODUCTION OF" MELON, WATERMELON SYRUP"," WATERMELON HONEY"," MANGO" BEVERAGE FROM WATERMELONS. INTERNATIONAL JOURNAL OF DISCOURSE ON INNOVATION, INTEGRATION AND EDUCATION, 1(4), 136-138.